



# Motovun – Grad zdravlja

Dvanaest godina Ljetne škole unapređenja zdravlja

**M**otovun je smješten u središtu Istre, na vrhu strma, 277 metara nad morem visoka brežuljka koji dominira dolinom rijeke Mirne, a razvio se na mjestu prapovijesne gradine. Od ranoga srednjeg vijeka utvrda mijenja feudalne gospodare, a od 1278. do 1779. u vlasništvu je Venecije. Najstarija, kružna jezgra naselja zaštićena je dobro očuvanim zidinama iz XIII./XIV. stoljeća, s četverokutnim obrambenim kulama. Unutrašnja gradska vrata imaju ranogotička obilježja. Među zgradama predgrađa nalazi se i hospicij iz 1622. godine. Gradska loža, iz XVII. stoljeća, smještena je poput vidikovca na platou bivše obrambene kule. Prepoznatljivi simbol Motovuna, romaničko-gotička zvonik-kula s nazubljenim prsobranom je, kao i zidine, iz XIII./XIV. stoljeća. Ispod cijeloga središnjeg trga nalazi se spremište javne cisterne.

Od 1978. godine Motovun Group Association, međunarodno udruženje izdavača, sa sjedištem u švicarskom Lucernu, obnavlja i uređuje zgradu na središnjem motovunskom trgu i svake godine organizira susrete svjetske izdavačke elite. Početkom devedesetih u zgradi je Međunarodni centar hrvatskih sveučilišta u Istri, a od 1994. godine u toj se zgradi, i u drugim motovunskim prostorima, održava Ljetna škola unapređenja zdravlja.

U Dubrovniku je od 6. do 12. lipnja 1994. godine održana Škola Zdravlje za sve – Zdravi gradovi: Umrežavanje za zdravlje – Udruge zdravlja, kao šesto događanje vezano uz projekt Zdravi grad, održano u Dubrovniku. Direktori Škole bili su Slobodan Lang, Sveučilište u Zagrebu, Knud Bragh Matzon, Horsens Healthy Cities Project, Alf Trojan, University of Hamburg, Agis Tsouros, WHO – Euro Healthy Cities Project Office i Selma Šogorić, Sveučilište u Zagrebu. A onda se dogodio Motovun.

**Prva** je Ljetna škola unapređenja zdravlja održana u Motovunu **od 1. do 15. srpnja**

"Prva Motovunska ljetna škola unapređenja zdravlja održana je u prva dva tjedna srpnja 1994. Okupila je dvadeset i pet sudionika, a neki od njih i danas pričaju s nostalgijom o relativno mirnim danima provedenim u hladu motovunskih kesteni, uz istarsku puretinu i teran. Radilo se, dakako, ozbiljno i sadržajno, ali je i broj sudionika i činjenica da se tek oblikuje profil Škole i da je riječ o nekoj vrsti prijateljskog susreta ljudi koji su se okupili oko zajedničkog cilja, uvjetovao mirniji ritam i usporenija događanja..." D. Popović (Zdravi grad, br. 2, ljetno 1997.)

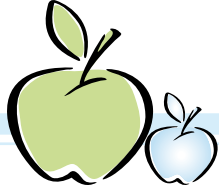


**1994.** godine, pod naslovom **Intersektorska komunikacija i promocija zdravlja**.

Prvi su direktori Škole bili Slobodan Lang, Sveučilište u Zagrebu, John Middleton, Sandwell Health Authority, Selma Šogorić, Sveučilište u Zagrebu, Ante Bartolić, Sveučilište u Rijeci, Alf Trojan, University of Hamburg i Jay Sokolovsky, University of South Florida. Prva je koordinatorica Ljetne škole unapređenja zdravlja bila Ivana Eterović. Među voditeljima pojedinih tema su i Slavko Sakoman, KB

Sestre milosrdnice, Zagreb, Flemming Holm i Lars Ebbesen, Health and Environment Group, Horsens, Gordana Pavleković, Sveučilište u Zagrebu, Hannes Schmidl, Vienna Healthy City Project, Zvonko Šošić, Sveučilište u Zagrebu... Središnja je tema bila Zloupotreba droga, o čemu su na petodnevnom tečaju raspravljali stručnjaci iz zemlje i inozemstva, liječnici specijalisti, socijalni radnici, sociolozi i profesionalni promotori zdravlja, a zajedno su posjetili i ured Fonda





**T**ijekom dvanaest godina održavanja Motovunske ljetne škole unapređenja zdravlja nametnule su se središnje teme o kojima se raspravljalo gotovo svake godine.

Među njima su prevencija ovisnosti (1994. – zloupotreba droga, metodološki pristupi borbi protiv zloupotrebe droga, 1995. – zloupotreba droga, programi primarne, sekundarne i tercijarne prevencije ovisnosti, 1996. – aktualni trendovi, procjena veličine problema, očekivanja zajednice, mogućnosti djelovanja, 1997. – radni sastanak voditelja centara za prevenciju i izvanbolničko liječenje te županijskih koordinatora, 1998. – školski programi prevencije ovisnosti, 2001. – pregled aktivnosti na prevenciji ovisnosti po gradovima iz HMZG, 2003. – prezentacija projekta Northland, zdravlje na radnome mjestu (1995. – medicina rada, 1996. – stres, zdravo rukovođenje u kvalitetnoj organizaciji, 2000. – unapređenje zdravlja na radnome mjestu, 2001. – zdrave organizacije ili kako smanjiti stres na radnome mjestu, 2002. – zdrave organizacije, uvođenje koncepta zdravog rukovođenja u vlastitu organizaciju, 2003. – radni sastanak tematske grupe HMZG Nezaposlenost, rasprava o mjestu i ulozu psihofizičke relaksacije u rješavanju stresa, 2004. – o patogenezi i salutogenezi učinka profesionalnog rada na zdravlje, sindromu izgaranja, mobbingu, procjeni statusa invalida rada, 2005. – radionica Liječnici i kvaliteta zdravstvene zaštite i okrugli stol Medicinska greška – liječnička odgovornost?), zdravstveni management (1997. – rukovođenje organizacijskom promjenom, 1998. – od organizacijske misije do implementacije, 1999.

– od administratora do poduzetnika, 2005. – prvi put u Hrvatskoj održana radionica naslovljena Procjene i upravljanje rizicima /u zdravstvenoj ekologiji i javnom zdravstvu/, u suorganizaciji Škole narodnoga zdravlja Andrija Štampar i ENSP (Ecole Nationale de la Sante Publique) iz Rennesa, Francuska), zdravlje i zdravstvena politika (1999. – zdravlje za sve za 21. stoljeće, temeljne funkcije javnoga zdravstva na regionalnoj razini, 2000. – Veronski izazov, procjena potencijala za ulaganje za zdravlje u Hrvatskoj, 2001. – Veronski izazov, plan aktivnosti za ulaganje za zdravlje u Hrvatskoj, 2002. – unapređenje prakse javnog zdravstva na regionalnoj razini, 2003. – izazovi decentralizacije, izrada županijskog akcijskog plana za zdravlje, 2004. – izazovi decentralizacije i mogućnosti učenja od susjeda (iz Slovenije, Bosne i Hercegovine, Italije i Velike Britanije), održan koordinacijski sastanak županijskih managerskih trojki, 2005. – zdravo starenje i kvaliteta života starijih osoba, održana radionica Kazališta potlačanih, a na kraju su sačinjeni planovi modela intervencije), mediji-komunikacije (1994. – strategija komuniciranja za promicanje zdravlja, 1995. – strategije komuniciranja, tehnike umrežavanja, 2000. – uloga europske (i hrvatske) zdravstvene komunikacijske mreže u procesu unapređenja suradnje između medijskih eksperata i zdravstvenih profesionalaca, 2001. – mogućnosti suradnje između komunikacijskih eksperata i zdravstvenih profesionalaca u zemljama pakta o stabilnosti, 2002. – mediji i zdravlje, rješenja za krizne situacije, 2003. – kako se pripremiti za krizne situacije, 2004. – stručna predavanja liječnika, novinara, pravnik

Poreč – zdravi grad, kako bi se upoznali s njegovim programima, projektima i aktivnostima, a posebno s onima koji se bave problemom zloupotrebe droga. Iduća su tri dana bila posvećena održavanju konferencije o Strategiji komuniciranja za promociju zdravlja, kojoj su prisustvovali i koordinatori Europske mreže zdravih gradova. Naglašena je uloga medija, kao nezaobilazna u pripremi strategije unapređenja promotivnih aktivnosti pokreta Zdravi grad, te je predloženo pokretanje Hrvatskoga zdravstvenog magazina, kao svojevrzne preteče biltena Zdravi grad i Motovunskoga glasnika, odnosno Hrvatskoga časopisa za javno zdravstvo i glasila HMZG Epoha zdravlja, koji upravo čitate. Program prve Ljetne škole zaokružen je radionicom naslovljenom Kako koristiti medije u svrhu promocije zdravlja? Cilj radionice bio je praktično kreiranje zdravstvenoga magazina, pod naslovom Epoha zdravlja, te izučavanje prirode medija.

Na prvj Ljetnoj školi sudjelovalo je 25 javnozdravstvenih stručnjaka iz Pule, Zagreba, Dubrovnika, Splita, Poreča i Rijeke, odnosno iz West Bromwicha, Velika Britanija, Beča i Salzburga, Austrija, Jaworzna i Łódz, Poljska i Horsensa, Danska.

**Druga** je motovunska Ljetna škola održana od **1. do 12. srpnja 1995.** pod naslovom **Zdravlje i različiti društveni problemi**, a započela je Godišnjom skupštinom Hrvatske mreže zdravih gradova. Istaknuta je sve veća potpora različitim razina lokalne i državne uprave odnosno političkih stranaka. Većina gradskih projekata bavi se uklanjanjem nejednakosti u zdravlju, unapređenjem zdravih načina života i zaštitom čovjekova okoliša. Na skupštini je sudjelovalo 25 predstavnika gradskih projekata iz Zagreba, Daruvara,

Metkovića, Osijeka, Pule, Splita, Motovuna i Poreča, uz goste iz Beča, Austrija i Maribora, Slovenija.

Tijekom Ljetne škole održana su i tri tečaja, naslovljena Migracije i zdravlje, o raznim aspektima migracija i ljudskim pravima migranata, tehnikama savladavanja migrant-skih trauma odnosno integriranja migranata u lokalnu zajednicu (deset sudionika iz Zagreba, Daruvara, Pule i Osijeka te iz Beča, Austrija), zatim Medicina rada, s predstavljanjem dva pristupa kulturi zdravlja i zdravstvenoj politici (četiri sudionika iz Pule i Beča, Austrija), odnosno Zloupotreba droga, o specifičnim aspektima problema ovisnosti o drogama i preventivnim aktivnostima, posebno u mladoj populaciji, uz prezentaciju radova učenika zagrebačke Osnovne škole Dobriše Cesarića, o programima socijalne i zdravstvene zaštite (sa 34 sudionika iz Zagreba, Pule, Čakovca, Osijeka, Metkovića, Rijeke, Splita, Zadra i





i sociologa dopunjen radionicama Implementacija zakona u praksi, odnosno Izrada Protokola / smjernice za izbjegavanje dezinformacija u medijima koji prate zdravstvo i predstavljanjem Rječnika preporučanih medicinskih izraza u novinarskom izvještavanju, 2005. – tema Pogreške u medijima i zdravstvu, o novinarskim su pogreškama govorili liječnici, dok su liječničke obrazlagali novinari, a o pravnim aspektima liječničkih pogrešaka govorili su pravnici, te se raspravljalo i o greškama medicinskih sestara, komunikaciji grešaka, stresu), škole demokracije (1998. – predstavljanje programa Škole demokracije – Parlament mladih, 1999. – modeli sudjelovanja djece i mladih u odlučivanju na gradskoj razini, 2000. – obrazovanje za demokratsko građanstvo, povezivanje lokalnih iskustava, 2001. – pregled aktivnosti promicanja demokratske prakse sudjelovanja mladih u hrvatskim srednjim školama i gradovima, 2002. – razvoj projekta, od osnovne ideje do implementacije, 2003. – predstavljanje primjera dobre prakse iz sredina iz kojih su pristigli sudionici, 2004. – kontinuitet razvoja projekta, 2005. – interkulturalna suradnja učenika labinskih srednjih škola s vršnjacima u Mađarskoj i Italiji, stanje i promjene u našem školstvu, priprema i rad mladih gradskih vijećnika), godišnje skupštine HMZG (1995., 1996., 1997., 1998., 1999., 2000., 2001., 2002., 2003. i 2004.), tematski sastanci (1996. – procjena stanja i gradski profil zdravlja, 1997. – management za zdrave gradove, 1999. – sastanak Hrvatske mreže zdravih gradova i Hrvatske mreže škola koje promiču zdravlje, 2000. – sastanak Hrvatske mreže zdravih gradova i Hrvatske mreže škola

koje promiču zdravlje, kako unaprijediti suradnju), tematski tečajevi (1995. – migracije i zdravlje, 1996. – kultura starenja, promicanje zdravlja starijih, 1997. – društvena politika zdravlja i zdravo odrastanje, unapređenje zdravlja djece i mladih, 1997. – evaluacija procesa i rezultata projekta Zdravi grad, 1998. – gradovi, održivi razvoj i zdravlje, 1999. – gradovi i održivi razvoj zdravlja, strategija održivog razvitka i mogućnosti RH unutar Agende 21, 2000. – gradovi i održivi razvoj zdravlja, mogućnosti partnerstva privatnog i javnog sektora, 2001. – urbano planiranje i održivi razvoj, nove inicijative za unapređenje kvalitete života osoba s invaliditetom, 2002. – zdravo urbano planiranje, uključivanje građana u proces urbanog planiranja, obitelj i zdravlje, zdravlje žena, 2003. – Urbano planiranje i održivi razvitak zdravlja, Mobilnost u hrvatskim gradovima, radni sastanak tematske grupe HMZG Kvaliteta života starijih osoba, radni sastanak tematske grupe HMZG Obitelj i zdravlje, 2004. – radni sastanak tematske grupe HMZG Kvaliteta života starijih, radni sastanak tematske grupe HMZG Obitelj i zdravlje, 2005. – Zdravo urbano planiranje), interaktivna događanja sa zajednicom (1995. – dječja umjetnička radionica, 1996. – sajam radova starijih osoba, 1997. – radionice s djecom i mladima, koncert etno-glazbe i šansona Dunje Knebl i Ivce Percla, te pjesnika Tomislava Milohanića, umjetnička izložba akademskih slikara Sanje Pribić, Alme Šimunec Jović i Branislava Nemeta, 1998. – koncert Tamare Obrovac i trija Matije Dedića, 2000. – likovni umjetnik Stjepan Katić održao izložbu svojih radova i više likovnih performansa).

Motovuna, te Mostara, Bosna i Hercegovina i Osipa, Austrija).

Održan je i radni sastanak direktora Ljetne škole i pojedinih tečajeva, na kojem je redefinirana razvojna strategija Škole, a sudjelovalo je pet eksperata iz Hrvatske, Danske i Velike Britanije.

Djeca iz Motovuna i okolice provela su dječju umjetničku radionicu, sa 35 sudionika, slikajući plakate i pretvorivši središnji motovunski trg u mjesto komunikacije između djece, roditelja, građana Motovuna, sudionika Ljetne škole, umjetnika i novinara. Radionica naslovljena Strategije komuniciranja pozabavila se iskustvom danskoga grada Horsensa u razradi komunikacija na lokalnoj, državnoj i međunarodnoj razini (petnaest sudionika iz Zagreba, Poreča i Pule, odnosno Horsensa, Danska, Celja, Slovenija i West Bromwicha, Velika Britanija), a ona naslovljena Tehnike umrežavanja, sa sudionicima podijeljenim u dvije grupe, bavila se izradom lokalnih programa borbe protiv siromaštva (sa 13 sudionika iz Zagreba, Poreča i Pule, odnosno Horsensa, Danska, Celja, Slovenija i West Bromwicha, Velika Britanija).

### Doba sazrijevanja

**Treća** Ljetna škola održana je od 1. do 12. srpnja 1996. s osnovnom temom **Promocija zdravlja**. Trideset sudionika Godišnje skupštine HMZG, iz Zagreba, Osijeka, Pule, Buja, Koprivnice, Splita, Vinkovaca, Čakovca, Karlovca, Rijeke, Labina, Poreča i Rovinja, te Milana, Italija, Pirana, Slovenija i lževska, Rusija, bavilo se temama "Gradskog profila zdravlja" i "Gradskog plana za zdravlje", te oblicima pomoći Bosni i Hercegovini pri na-

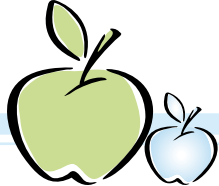


stanku njihove mreže Zdravih gradova.

Tri tečaja bavila su se, već tradicionalno, Zloupotrebom droga (21 sudionik iz Zagreba, Čakovca, Pule, Poreča, Virovitice, Korčule, Splita i Rovinja, te Viteza, Bosna i Hercegovina i Pirana, Slovenija), Stresom i zdravim rukovođenjem u kvalitetnoj organizaciji (13

sudionika iz Zagreba, Virovitice, Pule, Varazdina, Umaga, Bakra i Rijeke, te Beča, Austrija i Pirana, Slovenija) s temeljnim određenjima, pristupima i posljedicama stresa i s naglaskom na Burn-out sindromu, odnosno Procjenom zdravlja i gradskim profilom zdravlja (13 sudionika iz Pule i Zagreba, te Londona i

"...Bitna karakteristika ovogodišnje škole je velik broj ljudi koji se odazvao tečajevima ljetne škole u Motovunu, pa će ove godine u radu škole sudjelovati predstavnici iz Austrije, Bosne i Hercegovine, Danske, Nizozemske, Norveške, Slovenije, Italije i naravno iz Hrvatske... Sama činjenica da svake godine u Motovun dolazi sve više predavača govori da se škola razvija i da je njeno osnivanje bilo opravdano... Naše je viđenje da Motovunska ljetna škola unapređenja zdravlja, uz to što ispunjava svoju temeljnu zadaću da bude svojevrsni edukacijski centar za javnozdravstvene djelatnosti, Motovunu ponudi i neke druge sadržaje. Želim naglasiti da je to i događaj koji bi mogao imati utjecaja na revitalizaciju Motovuna koji je sada u prilično nezavidnom stanju. Željeli bismo da škola ima reperkusija i na cijeloj Županiji, da to bude začetak znanstvenog turizma koji je u svijetu već prilično razvijen, istaknuo je Duško Popović..." M. Rimanić (Glas Istre, srpnja 1997.)



West Bromwicha, Velika Britanija, Szombathelyja, Mađarska, Myrohoroda, Ukrajina, Tel Aviva i Jeruzalema, Izrael, Iževska, Rusija i Maribora, Slovenija), s teorijskim znanjima i praktičnim vježbama.

Održan je i radni sastanak direktora Škole i tečajeva, sa šest sudionika iz Hrvatske, Danske, Slovenije, Austrije i Velike Britanije, na kojem su ocijenjeni dosadašnji rezultati i postavljene smjernice budućeg rada te trodnevni program Kultura starenja i javna zdravstvena politika – promocija zdravlja starijih osoba, kao radionica u motovunskom Domu umirovljenika, s podnaslovom Promocija mentalnog zdravlja starijih osoba i s nizom fizičkih aktivnosti za starije osobe te s izložbom njihovih ručnih radova (34 sudionika iz Zagreba, Pule, Poreča, Pazina, Motovuna, Buja, Rijeke i Labina, odnosno Horsensa, Danska, West Bromwicha, Velika Britanija i Pirana, Slovenija).

**Četvrta** motovunska Ljetna škola održa-

na je **od 29. lipnja do 12. srpnja 1997.** s naslovom **Društvena politika zdravlja.**

Na Godišnjoj skupštini HMZG bilo je 30 sudionika iz Zagreba, Čakovca, Karlovca, Koprivnice, Labina, Metkovića, Poreča, Pule, Rijeke, Rovinja, Slatine, Splita, Virovitice i Varaždina. Izabrani su novi članovi Izvršnog odbora HMZG, a održana je i radionica Management za zdrave gradove. Na radnom sastanku voditelja Centara za prevenciju i izvanvanbolničko liječenje ovisnosti te županijskih koordinatora preventivnih programa sudjelovali su voditelji iz Poreča, Pule, Rijeke, Splita, Šibenika, Varaždina i Zadra te koordinatori Zagrebačke, Istarske, Međimurske, Primorsko-goranske, Šibensko-kninske i Zadarske županije. Sudionicima su se obratili i Mary Thomas i Steve Goodwin, predstavnici The Dark Horse Venture iz Liverpoola, Velika Britanija, predstavljajući svoj projekt brige o starijim osobama.

Konferencija Društvena politika zdravlja i

zdravo odrastanje, s radionicom Unapređene zdravlja djece i mladih, bavila se socijalnim i zdravstvenim potrebama djece i mladih, a programi radionice, naslovljeni Igrom do zdravlja i Zdrava prehrana, te debatni klub s postavkom Lake droge treba legalizirati odvijali su se na središnjem motovunskom trgu. Ukupno je 74 sudionika pristiglo iz Zagreba, Čakovca, Đulovca, Labina, Metkovića, Osijeka, Pazina, Poreča, Pule, Rijeke, Rovinja, Siska, Slavenskog Broda, Splita, Šibenika, Umaga i Zadra te Sandnesa i Taua, Norveška, odnosno Mostara, Bosna i Hercegovina.

Tečaj Rukovođenje organizacijskom promjenom (ili, kako prevenirati i liječiti sukobe u sustavu koji se mijenja) prezentirao je praktična iskustva u rukovođenju sustavima/organizacijama u procesu promjene u Velikoj Britaniji, Austriji, Danskoj i Hrvatskoj i naglasio kako je jedina konstanta na izmaku 20. i početku 21. stoljeća stalna promjena. Ukupno je 41 sudionik stigao iz Zagreba, Karlovca, Novske, Obrovca, Opatije, Osijeka, Pule, Rijeke, Siska, Slavenskog Broda, Topuskog, Varaždina, Virovitice i Zadra te Beča i Graza, Austrija, West Bromwicha, Velika Britanija, Horsensa, Danska i Münchena, Njemačka.

Radni sastanak direktora Škole i tečajeva okupio je 14 sudionika iz Hrvatske, Velike Britanije, Danske, Austrije i Italije, a na njemu je izraženo zadovoljstvo zbog sve većeg broja sudionika kojih je u prosjeku 400 svake godine. U programu za 1998. godinu najavljen je projekt Škole demokracije i održavanje konferencije na temu održivog razvitka. Ekspertni sastanak s temom Evaluacija procesa i rezultata projekta Zdravi grad, sa 32 sudionika iz Zagreba, Osijeka, Zadra, Pule, Slavenskog Broda i Karlovca, te Londona i West Bromwicha, Velika Britanija, Padove, Italija, Beča, Austrija, Horsensa, Danska i Maribora, Slovenija, pozabavio se prezentacijom teorijskog okvira procesa



"...Motovunska ljetna škola unapređenja zdravlja obilježava svoju petu obljetnicu onako kako je obilježila i prva četiri godišnja okupljanja, s puno rada i malo slavlja. Jer zbog rada i jesmo tu gdje jesmo, na vrhu motovunskog brijega, tražeći jasne poglede, daleke obzore, bolju perspektivu.

Istra se otvara pred nama, crvena i zelena, siva i s natruhama plavoga, široka, a opet nekako zatvorena u svoj stoljetni mir, u svoje tišine i u svoju samoću, pa nas gleda istodobno očima dobra domaćina i začudena starca, nekog dalekog potomka Velog Jože, koji se pita tko smo i što tražimo na ovim hrpicama crvene zemlje i kamena, što su ispali iz Jožine korpe.

I znamo da smo dobro došli. Da nam je tu mjesto. Pa se vraćamo ponovno, zauvijek."

D. Popović

(Motovunski glasnik, br. 1, srpnja 1998.)



evaluacije projekata Zdravi grad u Hrvatskoj i u inozemstvu.

Istarska je županija, pokrovitelj Ljetne škole unapređenja zdravlja, organizirala svečanu večeru, a za sudionike Škole i građane Motovuna organiziran je i koncert etno-glazbe i šansona na kojem su nastupili Dunja Knebl i Ivica Percl, te Tomislav Milohanić, koji je krasnoslovio svoje stihove. Iste je večeri otvorena umjetnička izložba akademskih slikara Sanje Pribić, Alme Šimunec Jović i Branislava Nemeta.

## Prvi broj Motovunskoga glasnika

**Peta** Ljetna škola obilježena je i pojavljivanjem Motovunskoga glasnika, koji bilježi sva događanja tijekom održavanja Škole, **od 29. lipnja do 12. srpnja 1998.** Prve su godine objavljena četiri broja Motovunsko-



"...Ideja je nastala spontano, reklo bi se – sama od sebe i vrlo se brzo ostvarila. Pokrenuli smo glasilo pod nazivom Motovunski glasnik, koje je ovoga ljeta objavljeno u prva četiri broja, izašla u vrijeme trajanja Motovunske ljetne škole unapređenja zdravlja. Naslovnice je još u Zagrebu i prije početka Motovunske škole grafički oblikovala Alma Šimunec-Jović, tekstove su u luđačkom tempu (uglavnom dugo u noć, u ljetnu, motovunsku noć...) pisali članovi male, ali zato beskrajno uporne redakcije, dr. Lana Kovačević, dr. Karmen Modrić i dr. Selma Šogorić (jedne noći uz izdašnu pomoć gospodina Krešimira Galića, inače sudionika Škole demokracije – Parlamenta mladih, iz Slavenskog Broda) a sve je to u cjelinu sklapao, dopisivao, mijenjao te bičem mlatarao tzv. glavni i odgovorni urednik Duško Popović..." D. Popović (Zdravi grad, br. 7, jesen 1998.)

ga glasnika. Na Godišnjoj skupštini HMZG određeni su prioriteti za iduću godinu, potvrđena odluka o održavanju četvrtog Sajma zdravlja u Osijeku i usvojena lista dobitnika plakete HMZG u povodu desete obljetnice pokreta Zdravih gradova, a na konferenciji Gradovi – održivi razvitak i zdravlje, organiziranoj u suradnji s Ministarstvom obnove i razvitka RH, prezentirani su organizacijski i ekonomski aspekti održivog razvitka, uloga poduzetništva te odgoja i obrazovanja

(45 sudionika iz Zagreba, Pule, Koprivnice, Poreča, Rijeke, Labina, Splita, Metkovića, Opatije i Brtonigle te iz Sarajeva, Mostara, Ljubuškog i Bihaća, Bosna i Hercegovina). U Labinu je održana prva radionica Škole demokracije – Parlament mladih, sa 43 sudionika iz Labina, Metkovića, Zagreba, Pazina i Slavenskog Broda, te iz Sandnesa, Tauga, Trondheima, Asena i Stranda, Norveška, odnosno Grobine i Liepaje, Latvija. Održani su i tečajevi Školski programi pre-

vencije zlouporabe droga, u organizaciji Centra za ovisnosti KB Sestara milosrdnica Zagreb i HMZG, za županijske koordinatorice Školskog programa prevencije, imenovane od Ministarstva prosvjete i sporta RH (45 sudionika iz Zagreba, Čakovca, Dubrovnika, Varaždina, Zadra, Splita, Šibenika, Senja, Koprivnice, Karlovca, Rijeke, Siska, Bjelovara, Pule, Krapine, Poreča, Osijeka, Vinkovaca i Virovitice, te iz Mostara, Bosna i Hercegovina), odnosno od organizacijske misije do implementacije, koji se pozabavio istraživanjem kvalitetnije misije domova zdravlja, bolnica, zavoda za javno zdravstvo te županijskih odjela i ureda za zdravstvo i socijalnu skrb, sa 34 sudionika iz Zagreba, Poreča, Karlovca, Slavenskog Broda, Rijeke, Obrovca, Varaždina, Pule, Vojnića, Kutine, Vukovara, Vinkovaca, Opatije i Osijeka, te iz Beča, Austrija i Sarajeva, Banje Luke i Mostara, Bosna i Hercegovina.

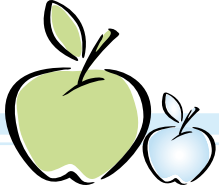
Redoviti radni sastanak direktora Škole i tečajeva valorizirao je uspjeh pete Škole i odredio smjernice za održavanje šeste Ljetne škole unapređenja zdravlja.

Uz tradicionalnu svečanu večeru u organizaciji Županije istarske, održan je i koncert Tamare Obrovac i trija Matije Dedića.

**Šesta** motovunska ljetna škola unapređenja zdravlja održana je **od 28. lipnja do 8. srpnja 1999.** godine. Na Godišnjoj skupštini prezentirana je tek izrađena web stranica HMZG, a na konferenciji Gradovi i održivi razvitak zdravlja predloženo je pokretanje hrvatske kampanje za održivi razvitak gradova i općina i održana prezentacija predstavnika više poduzeća o vlastitoj brizi za zdravlje uposlenika, građana i okoliša. Iz Zagreba, Poreča, Koprivnice, Ičića, Rijeke, Vinkovaca, Pule, Slavenskog Broda, Korčule, Splita, Rovinja, Labina, Karojbe i Njivica stiglo je 36 sudionika.

Na zajedničkom sastanku HMZG i Hrvatske mreže škola koje promiču zdravlje prikazano je u nekoliko radionica (Suradnja zdrave škole i zdravoga grada, Grad danas – grad





2020. godine, Škola danas – škola 2020. godine, Kakvog školskog doktora želim) viđenje djece i mladih, odnosno učitelja i školskih liječnika o budućnosti škole i zdravog života, a 41 sudionik stigao je iz Karlovca, Rijeke, Zagreba, Poreča, Pule, Ičića, Slavenskog Broda, Čakovca, Siska, Korčule i Pazina.

U Motovunu, Labinu i Rapcu održana je druga radionica Škole demokracije – Parlament mladih, na kojoj je, između ostaloga, usvojen prijedlog programa razvitka projekta u Srednjoj školi Mate Blažine, Labin, Gimnaziji Metković i Europskom klubu Slavonki Brod. Sudionici su sudjelovali u debatama na temu Moguća korist od genetskog inženjeringa je veća od moguće štete odnosno Treba li pučanstvo ujedinjene Europe govoriti bar dva strana jezika, a ako treba, koja? Čak 58 sudionika stiglo je iz Labina, Metkovića, Rijeke, Slavenskog Broda, Vinkovaca, Pule i Zagreba, te iz norveškog Taura i latvijske Liepaje.

Održani su i tečajevi Kvalitetno upravljanje, s podnaslovom Od administratora do poduzetnika, o najboljoj organizaciji zdravstvene zaštite, s 14 sudionika iz Zagreba, Varaždi-

na, Pule, Rijeke, Osijeka, Slavenskog Broda, Virovitice, Karlovca, Kutine i Gospića, odnosno Zdravlje i zdravstvena politika, s 18 sudionika iz Zagreba, Krapine, Koprivnice, Varaždina, Pule, Virovitice, Slavenskog Broda, Rijeke, Rovinja i Splita, te iz West Bromwicha, Velika Britanija i Oak Browna, SAD, koji su raspravljali o strateškim dokumentima i programima poput Zdravlja za sve za 21. stoljeće, Dnevni red za 21. stoljeće i Jakartanska deklaracija.

Održan je i radni sastanak direktora Škole i tečajeva i dogovoreni sadržaji iduće Ljetne škole unapređenja zdravlja. Tijekom trajanja šeste Motovunske ljetne škole unapređenja zdravlja objavljeno je pet brojeva Motovunskog glasnika.

## Od održivog razvitka do urbanog planiranja

**Sedma** je Ljetna škola održana **od 1. do 15. srpnja 2000.** godine. Započela je Godišnjom skupštinom HMZG i konferencijom Gradovi i održivi razvitak zdravlja, na kojima je sudjelovalo 46 eksperata iz Zagreba, Rijeke, Pule, Poreča, Pazina, Koprivnice, Osijeka, Motovuna, Slavenskog Broda, Labina, Opatije, Makarske, Dubrovnika, Omišlja, Splita i Korčule, te iz Bruxellesa, Belgija i Ljubljane, Slovenija. Promovirane su dvije videokasete u produkciji Suportivnog centra HMZG, raspravljalo se o kriterijima WHO za nacionalne mreže i učlanjene gradove, a konferencija se pozabavila primjerima dobre prakse i radionicama Ekološko pregovaranje, Budućnost HMZG-partnerstvo za zdravlje i Mogućnosti partnerstva privatnog i javnog sektora. Provedena je anketa među sudionicima o njihovoj procjeni dosadašnjeg rada Hrvatske mreže zdravih gradova i očekivanjima u budućnosti.

Radni sastanak HMZG i Hrvatske mreže zdravih škola (škola koje promiču zdravlje) započeo je likovnom radionicom mladih

...Tijekom ponedjeljka i utorka počeli su prvi programi ovogodišnje motovunske Ljetne škole zdravlja: druga konferencija o gradovima i održivom razvoju i godišnji radni sastanak Hrvatske mreže zdravih gradova. U sklopu konferencije o održivom razvoju predstavljeni su, prema običaju Motovunske škole, "primjeri dobre prakse" iz nekoliko hrvatskih poduzeća: Cementara Koromačno te zagrebačke tvrtke "Elka" i "Kraš". Primjer iz Cementare Koromačno odnosi se na njihov program kontroliranog spaljivanja otpadnih guma i korištenje energije koja se time dobiva. "Elka" je tvornica kablova, i u procesu proizvodnje koristi mnoge opasne tvari, zbog čega su zaposleni izloženi povećanom riziku. Promjenama u zdravstvenom sustavu "Elka" je mogla ostati bez liječnika, no tvrtka je pomogla liječnici koja je dotad radila u tvorničkoj ambulanti da u krugu tvornice otvori privatnu ordinaciju. Poznata zagrebačka tvornica "Kraš" zaslužila je ući u krug poduzeća koja primjerima dobre prakse promiču zdravlje, svojim programom brige za zdravlje zaposlenih kroz proces zamjene štetnih i opasnih tvari ili uređaja u proizvodnji onim neškodljivim, ili manje škodljivim..." D. Šišović (Glas Istre, 1. srpnja 1999.)

i odraslih Moj grad, nastavljen prezentacijama primjera dobre prakse, a završen radionicom Origami, te pisanjem pisama gradonačelnicima s dječjim prijedlozima o poboljšanju kvalitete života pojedinaca i zajednice kao cjeline. Ukupno 45 sudionika stiglo je iz Zagreba, Motovuna, Metkovića, Pazina, Pule, Dubrovnika i Splita.

U Labinu je održana treća radionica Škole demokracije – Parlament mladih, pod pokroviteljstvom Ministarstva prosvjete i sporta RH, Istarske županije i grada Labina, sa 61 sudionikom iz Labina, Našica, Rijeke, Slavenskog Broda, Varaždina, Pule i Zagreba, te iz Sandnesa i Stranda, Norveška. Istaknuta je namjera da Ministarstva vanjskih poslova odnosno europskih integracija RH postanu stalnim pokroviteljima rada Škole demokracije.

Tečaj Mediji i zdravlje okupio je 20 sudionika iz Zagreba, Opatije, Rijeke, Pule, Dubrovnika, Vinkovaca i Kutine, te iz Kopa, Celja i Ljubljane, Slovenija i Kopenhagena, Danska. Razmatran je Vodič Europske zdravstvene komunikacijske mreže WHO za profesionalne korespondente u zdravstvu i prezentirani su projekti sudionika vezani uz medije. Tečaj Unapređenje zdravlja na radnome mjestu prezentirao je stavove austrijskog Instituta fur betriebliche Gesundheitsforderung i mogućnosti primjene njihovih spoznaja u Hrvatskoj. Petnaest sudionika došli su iz Zagreba, Motovuna, Umaga, Pule, Rovinja, Rijeke, Karlovca, Vinkovaca i Osijeka, te iz





Beča, Austrija. Tečaj Zdravlje i zdravstvena politika pozabavio se Veronskom inicijativom iz 1998. godine te intenzivnim radom na procjeni potencijala za ulaganje u zdravlje u RH, a 31 sudionik stigao je iz Zagreba, Pule, Krapine, Varaždina, Dubrovnika, Rijeke, Zlatara, Umaga, Opatije, Motovuna, Poreča, Rovinja, Slavonskog Broda i Osijeka, te iz Sarajeva, Bosna i Hercegovina i Ljubljane, Slovenija.

Škola je završena održavanjem radnoga sastanka direktora i voditelja tečajeva i dogovorom za iduću godinu. Objavljeno je šest brojeva Motovunskoga glasnika. U vrijeme trajanja sedme Ljetne škole likovni umjetnik Stjepan Katić održao je izložbu svojih radova i više likovnih performansa.

**Osma Ljetna škola održana je od 1. do 15. srpnja 2001. godine.** Započela je prvom nacionalnom konferencijom Urbano planiranje i održivi razvitak, te radnim sastankom koordinatora gradskih projekata Zdravi grad i predstavnika Suportivnog centra HMZG. U evaluacijskoj radionici Kako ugraditi analizu uspjeha i neuspjeha u proces provođenja projekata odgovoreno je na konkretna pitanja o toj temi. Na radnom sastanku koordinatora istaknuta je potreba profesionalizacije mjesta koordinatora HMZG. Promovirana je obnovljena web stranica HMZG na adresi [www.snz.hr/hcn](http://www.snz.hr/hcn). Ukupno je 35 sudionika došlo iz Zagreba, Motovuna, Dubrovnika, Labina, Metkovića, Opatije, Pazina, Poreča, Pule, Rijeke, Splita, Slavonskog Broda i Svete Nedelje, te iz Mostara, Bosna i Hercegovina i Washingtona, SAD.

Radni sastanak HMZG i hrvatskih udruga tjelesnih invalida Nove inicijative za unapređenje kvalitete života osoba s invaliditetom održan je u Rovinju, s 33 sudionika iz Zagreba, Čakovca, Osijeka, Labina, Pazina, Pule, Poreča, Rijeke, Siska, Splita i Trogira, te iz Mostara, Bosna i Hercegovina. Usvajene su 22 tvrdnje najvažnije za poboljšanje kvalitete života, u okviru projekta Zastupnik – prijatelj.

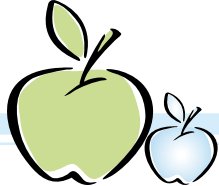
Radni sastanak tematskih grupa Zdravih

gradova: Prevencija ovisnosti okupio je 27 sudionika iz Zagreba, Dubrovnika, Pule, Rijeke, Metkovića, Slatine, Slavonskog Broda, Splita, Pazina, Poreča, Labina, Varaždina i Čakovca, te iz Mostara, Bosna i Hercegovina. Raspravljalo se o pregledu sadašnje situacije i o Nacionalnom programu prevencije ovisnosti.

U Labinu je održana četvrta radionica Škole demokracije – Parlament mladih, s 56 sudionika iz Rijeke, Čavala, Splita, Čakovca, Slatine, Varaždina, Trnovca, Pule, Slavonskog Broda, Vinkurana, Labina, Kršana, Rapca, Vinkovaca, Metkovića i Pazina, te iz Tava, Norveška, Leichlingena i Roesratha, Njemačka. Naglašeno je kako bi ovaj projekt



"...Temeljno je pitanje drugoga dana održavanja Godišnje skupštine Hrvatske mreže zdravih gradova bilo moguće širenje članstva na općine, županije i poduzeća. Sudionici Skupštine načelno su prihvatili mogućnost učlanjenja općina i županija, ali je većina bila skeptična oko mogućnosti izjednačavanja statusa gradova, općina i županija s poduzećima. Istaknuto je da postoji programska pa i financijska nužnost uspostavljanja suradnje s poduzećima koja posluju u skladu s principima održivog razvitka i nekim temeljnim postavkama pokreta Zdravi grad, ali da valja iznaći organizacijski okvir (pridruženo članstvo, status suradnika Mreže ili nešto treće). Konačna će odluka biti donesena na Poslovnom sastanku Hrvatske mreže zdravih gradova koji se najavljuje za početak listopada ove godine, u Sisku. No, već je sada zaključeno kako ne postoje statutarne ili druge bitne prepreke za skoro i uspješno uspostavljanje i ovakvih veza unutar Hrvatske mreže zdravih gradova..." D. Popović (Motovunski glasnik, br. 5, srpnja 1999.)



trebao biti ključan u demokratizaciji cijelog niza sustava u Republici Hrvatskoj i proučena uloga učeničkih vijeća u školama, po uzoru na višegodišnju norvešku praksu.

Tečaj Mediji i zdravlje okupio je 26 sudionika iz Zagreba, Rijeke, Vinkovaca, Pule i Pazina, te iz Sarajeva, Bosna i Hercegovina, Beograda i Prištine, SR Jugoslavija, Bukurešta, Rumunjska, Tirane, Albanija, Praga, Češka Republika, Sofije, Bugarska, Kopenhaga, Danska i Maastrichta, Nizozemska. Raspravljalo se o mogućnosti pristupa objektivnim informacijama koje se odnose na zdravlje i o manipulacijama javnošću od strane različitih interesnih grupa.

Održani su i tečajevi Zdrave organizacije ili kako promicati zdravlje na radnom mjestu, s 13 sudionika iz Zagreba, Dubrovnika, Koprivnice, Pule i Umaga, te iz Beča, Austrija, posebno o problemu stresa na radnome mjestu, te Zdravlje i zdravstvena politika, s 19 sudionika iz Zagreba, Pule, Trogira, Zaboka, Splita i Umaga, o Veronskoj inicijativi i prošlogodišnjim rezultatima istoimenog tečaja. Objavljeno je šest brojeva Motovunskog glasnika.

## Prvih deset godina

**Deveta** je Ljetna škola održana **od 1. do 15. srpnja 2002.** godine. Započela je društvom nacionalnom konferencijom Urbano planiranje i održivi razvitak te radnim sastankom koordinatora gradskih projekata Zdravi grad i predstavnika Suportivnog centra HMZG, odnosno radionicom Zdravo



urbano planiranje – uključivanje građana u proces urbanog planiranja i Izbornom skupštinom HMZG, na kojoj je izabran novi sastav Izvršnog odbora. Okrugli stol Turizam, urbanizam i zdravlje pozabavio se poboljšanjem kvalitete življenja starijih i nemoćnih osoba eliminacijom postojećih i sprječavanjem nastanka novih arhitektonskih barijera, a evaluacijska radionica Kako ugraditi analizu uspjeha i neuspjeha u proces provođenja projekta praktičnim pristupom evaluacijskim procesima. Predstavljeno je i više projekata lokalnih organa uprave i civilnih udruga, među kojima i projekt Vukovarsko-srijemska županija – pristupačna županija, u

"...U umjetničkom dijelu programa pjesnikinja i zdravstvena radnica Suzana Mušković, iz Labina, govorila je stihove iz svoje zbirke Zatvorena vrata, objavljene prošle godine u Labinu, a slikar i zdravstveni radnik Stjepan Katić, iz Zagreba, koji je kao gost Motovunske ljetne škole unapređenja zdravlja tjedan dana boravio u Motovunu i Istri, slikajući istarske motive, poklonio je svoje slike dožupanu Marinu Brkariću i pročelnici županijskog Odjela za zdravstvo, rad i socijalnu skrb dr. Romaniti Rojnić, kao znak zahvalnosti HMZG za njihov osobni doprinos uspjehu Motovunske ljetne škole unapređenja zdravlja..." D. Popović (Motovunski glasnik, br. 10, srpnja 2000.)

"...U uvodu konferencije mr. Anthony Payne iz The European Sustainable Cities & Towns Campaign, upoznao je predstavnike hrvatskih zdravih gradova s poviješću i nekim dosadašnjim aktivnostima "Kampanje europskih održivih gradova i mjesta" u čijem radu do sada sudjeluje oko 750 lokalnih vlasti iz mnogih europskih zemalja. Da bi se uspješno ostvarili ciljevi Kampanje potrebno je zadovoljiti temeljne preduvjete, a to su rukovođenje gradom, politička integracija, koordinacija i partnerstvo, te razmišljanja u ekosustavu. Spomenuti preduvjeti podrazumijevaju interdisciplinarni pristup edukaciji stanovništva, uz omogućavanje udrugama participaciju u kreiranju gradske politike u cilju uspostavljanja pretpostavki za održivi razvitak grada. Dr. Selma Šogorić, iz Škole narodnog zdravlja "Andrija Štampar", u svom je izlaganju konstatala kako bez suradnje s gradskim, ali i županijskim i državnim vlastima nema ni kvalitetnog provođenja projekta "Zdravi grad", što su pokazala i neka pozitivna iskustva hrvatskih gradova, zaključivši da nema održivog razvitka bez kvalitetnog planiranja u lokalnim zajednicama..." M. R. (Glas Istre, 3. srpnja 2000.)



realizaciji Udruge Bubamara iz Vinkovaca. U radu je sudjelovalo 29 eksperata iz Zagreba, Labina, Metkovića, Opatije, Pazina, Poreča, Pule, Rijeke, Slatine, Splita, Umaga i Vinkovaca, te iz Mostara, Bosna i Hercegovina. Radni sastanak tematske grupe Zdravlje žena HMZG obilježen je radionicom Zdravlje žena, s 24 sudionika iz Zagreba, Virovitice, Poreča, Momjana, Pule i Splita, o Nacionalnoj strategiji zdravlja žena. Radnom sastanku tematske grupe Obitelj i zdravlje prisustvovalo je 17 sudionika iz Zagreba, Splita, Metkovića, Pazina i Vinkovaca, te iz Mostara, Bosna i Hercegovina, a razgovaralo se o realnim mogućnostima odgovora na novonastale zdravstvene i socijalne izazove obitelji.

U Labinu je održana radionica Škole demokracije – Parlament mladih s 54 sudionika iz Zaboka, Opatije, Dubrovnika, Slatine, Varaždina, Labina, Zagreba, Metkovića, Pazina, Rijeke, Vinkovaca i Čakovca, te iz Taua, Norveška, o stvarnoj zainteresiranosti lokalnih organa uprave za uključivanje mladih u procese odlučivanja. Parlaonica se pozabavila temom Poučavanje o ljudskim pravima ugrožava disciplinu u školi, a održane su i





Direktori Škole i organizatori: Slobodan Lang, Selma Šogorić, John Middleton, Rudolf Karazman, Knud Matzon, Luka Kovačić, Hannes Schmidl, Zvonko Šošić, Gordana Pavleković, Desa Grubić-Jakupčević, Romanita Rojnić, Sonja Grozić-Živolić, Danijela Lazarić-Zec, Duško Popović, Renata Vrtarić, Davorka Trgovac.

Sponzori: Sveučilište u Zagrebu, Ministarstvo znanosti RH, Ministarstvo zdravstva RH, Ministarstvo rada i socijalne skrbi RH, Ministarstvo prosvjete i sporta RH, Ministarstvo zaštite okoliša RH, Ministarstvo za europske integracije RH, Škola narodnog zdravlja "Andrija Štampar", Ured za udruge Vlade RH, Istarska županija, Grad Motovun, Međunarodno središte hrvatskih sveučilišta u Istri, Zavod za javno zdravstvo RH, Zavod za javno zdravstvo Istarske županije, Hrvatsko novinarsko društvo, Hrvatska liječnička komora, Grad Labin, Grad Poreč, Grad Pula, REC Hrvatska.

Potpورا: Tea Vukušić-Rukavina, Aleksandar Džakula, Ognjen Brborović, Hotel Kaštel, Motovun, Turistička agencija Motovun, Glas Istre, Voće Mario, Dom umirovljenika Motovun.

Vjerni suradnici: Mandica Sanković, Srećko Pegan, Višnja Jelić-Mück, Marija Strnad, Adinda Dulčić, Čedomir Ružić, Delfina Arapović, Luciano Antonelli, Eni Modrušan, Geir Heltland, Mario Harapin, Franklin Apfel, Irene Kloimueller, Jadranka Mustajbegović, Slavko Sakoman, Matija Čale-Mratović, Asja Palinić-Cvitanović, Vesna Jureša.

voga grada i Zdrave županije, širenje Mreže, povezivanje razvojnih sustava i stvaranje Zdravih naselja, u kojima će svim stanovnicima biti osigurana čovjeku dostojna kvaliteta života. Određene su i ključne aktivnosti za sljedeće četverogodišnje razdoblje, a među njima bolje horizontalno i vertikalno povezivanje struktura, unapređenje prakse javnog zdravstva na lokalnoj i nacionalnoj razini i jačanje značaja i uloge lokalnih zajednica u stvaranju nacionalne politike zdravlja.

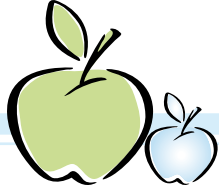
Radni sastanak tematske grupe HMZG Nezaposlenost, s osam sudionika iz Zagreba, Vinkovaca, Splita, Kastva i West Bromwicha, Velika Britanija, obradio je nezaposlenost kao izazov javnozdravstvene politike, te mjesto i ulogu lokalne zajednice pri rješavanju problema, a održana je i radionica Nezaposlenost – determinante i moguće mjere intervencije. Radni sastanak tematske

radionice Jačajmo svoje samopouzdanje odnosno što i kako dalje u provođenju ovoga projekta. Održana je i prva sjednica Vijeća mladih grada Labina.

Tečaj Mediji i zdravlje – rješenja za krizne situacije s 51 sudionikom iz Krapinskih Toplica, Rijeke, Zagreba, Vukovara, Osijeka, Splita, Ogulina, Opatije, Bjelovara i Pule, pozabavio se unapređenjem kvalitete informiranja o zdravstvenim pitanjima, a tečaj Zdrave organizacije ili kako promicati zdravlje na radnome mjestu okupio je 19 sudionika iz Zadra, Rijeke, Zagreba, Umaga i Dubrovnika, te iz Beča, Austrija i bio je namijenjen uvođenju koncepta zdravog rukovođenja u vlastitu organizaciju. Tečaj Zdravlje i zdravstvena politika bio je posvećen procesu procjene zdravstvenih potreba, a okupio je 43 sudionika iz Labina, Dubrovnika, Vinkovaca, Zagreba, Bjelovara, Splita, Koprivnice, Varaždina, Pule, Županje, Rijeke, Poreča i Slavonskog Broda te iz West Bromwicha, Velika Britanija. Ove je godine objavljeno šest brojeva Motovunskoga glasnika.

Jubilarna, **deseta** Ljetna škola unapređenja zdravlja, održana je **od 29. lipnja do 13. srpnja 2003.** godine, a započela je konferencijom Urbano planiranje i održivi razvitak zdravlja – Mobilnost u hrvatskim gradovima te radnim sastankom koordinатора gradskih i županijskih projekata i predstavnika Suportivnog centra HMZG i tradicionalnom poster konferencijom. Ukupno je 21 sudionik stigao iz Zagreba, Vinkovaca, Pazina, Poreča, Pule, Kastva, Rovinja, Splita, Umaga te West Bromwicha, Velika Britanija. Održana je i radionica Zdravo urbano planiranje – uključivanje građana u proces urbanog planiranja, prezentacija projekta Northland i evaluacijska radionica Različiti evaluacijski instrumenti u procjeni učinkovitosti projekta. Na skupštini HMZG usvojena je Programska deklaracija, koja definira misiju HMZG kao podršku gradovima, općinama i županijama učlanjenim u HMZG u nastojanjima da uspostave i vode respektabilne projekte Zdra-





grupe HMZG Kvaliteta života starijih osoba održan je u Dnevnom centru za starije osobe Pula i u Motovunu, sa 48 sudionika iz Pule, Rovinja, Poreča, Pazina, Zagreba, Opatije, Nedešćine, Dubrovnika, Novigrada, Rijeke, Osijeka, Krka, Raše te Landesa, Francuska i Asola, Italija, a raspravljalo se o modelima rada u nevladinu sektoru i mogućnostima intersektorske suradnje.

U subotu, 5. srpnja 2003., održana je svečana večera povodom desete obljetnice Ljetne škole unapređenja zdravlja u Motovunu te su podijeljena priznanja osobama zaslužnim za pokretanje, organizaciju i provođenje Škole u proteklom desetljeću.

Na radnom sastanku tematske grupe HMZG Obitelj i zdravlje, održanom u Poreču, sudjelovao je 21 ekspert iz Pazina, Zagreba, Poreča, Rijeke, Umaga, Labina, Dubrovnika, Virovitice, Pule i Splita, a raspravljalo se o adekvatnoj podršci obitelji u tranzicijskim vremenima. Održana je i radionica Obiteljski ciklus – kada je obitelj najranjivija i kako joj tada pružiti podršku?

U Labinu je održana šesta radionica Škole demokracije – Parlament mladih, sa 72 sudionika iz Zagreba, Zaboka, Obrovca, Slatine, Varaždina, Labina, Pule, Orosavlja, Rijeke, Vinkovaca, Čakovca, Buja, te Sarajeva, Bosna i Hercegovina, Stranda i Sandnesa, Norveška, a vodeća je tema bila predstavljanje primjera dobre prakse iz sredina iz kojih su pristigli sudionici. Tema debate je bila Treba li Hrvatska ući u Europsku uniju.

Tečaj Mediji i zdravlje okupio je 84 političara, liječnika, novinara i gostiju, iz Zagreba, Krapinskih Toplica, Bjelovara, Ogulina, Rijeke, Velog Lošinja, Osijeka, Labina, Pule, Poreča, Slatine, Dubrovnika, Splita te Tava, Norveška, Beča, Austrija, Sandwella, Velika Britanija i Asola, Italija, a svi su se pozabavili temom Kako se pripremiti za krizne situacije.

Tečaj Zdrave organizacije ili kako promicati zdravlje na radnome mjestu okupio je 22 sudionika iz Zagreba, Koprivnice, Rijeke, Velike Gorice, Virovitice te Beča, Austrija,

Ljubljane, Slovenija, Mostara i Tuzle, Bosna i Hercegovina, koji su, između ostaloga, raspravljali o mjestu i ulozi psihofizičke relaksacije u rješavanju stresa, a tečaj Zdravlje i zdravstvena politika – izazovi decentralizacije, sa 44 sudionika iz državnih ministarstava, ŠNZ Andrija Štampar, HZZO, KB Dubrava, Zagreb, DZ Rovinj, ZZJZ Zagreb, Gradskog poglavarstva Zagreb i Specijalne bolnice za djecu s poteškoćama u razvoju Zagreb te Krapinsko-zagorske, Zagrebačke, Sisačko-moslavačke, Dubrovačko-neretvanske, Primorsko-goranske, Varaždinske, Virovitičko-podravске, Osječko-baranjske i Istarske županije ponajviše se bavio izradom županijskog akcijskog plana za zdravlje.

## Nova dekada

**Jedanaesta** Ljetna škola održana je **od 27. lipnja do 11. srpnja 2004.** godine, a započela je Prikazom prioriteta IV. faze Europskog projekta Zdravih gradova, radionicom Što je Health impact assesment i kako ga koristiti u našim gradovima? te Izvještajnom skupštinom HMZG, na kojoj su istaknuti financijski problemi te promovirane tri knjige, Zdravo urbano planiranje, Zdravo sveučilište i Afirmacija uspješnog roditeljstva, sa 11 su-

dionika iz Zagreba, Zadra, Vinkovaca, Poreča, Pule i Dubrovnika.

Radni sastanak tematske grupe HMZG Kvaliteta života starih bavio se modelima rada u Zdravim gradovima i županijama, a okupio je 41 sudionika iz Zagreba, Pule, Rijeke, Vinkovaca, Krapine, Zlatara, Zadra, Virovitice, Labina, Novigrada, Rovinja, Poreča, Raše i Dubrovnika, te Padove i Venecije, Italija.

Na radnom sastanku tematske grupe HMZG Obitelj i zdravlje, 45 sudionika iz Zagreba, Dubrovnika, Vinkovaca, Poreča, Labina, Buja, Splita, Pazina, Cerovlja, Vrsara, Rijeke, Rovinja, Cresa, Opatije, Umaga i Čavala raspravljalo je o unapređenju zdravlja obitelji, a održane su i radionice iz programa Obiteljske konstelacije.

U Labinu je održana sedma međunarodna radionica Škole demokracije – Parlament mladih, a tečaj Mediji i zdravlje – Vjerodostojnost informacija u zdravstvu, u suradnji Škole narodnog zdravlja "Andrija Štampar", HMZG i Hrvatskog novinarskog društva, okupio je 79 sudionika iz Zagreba, Dubrovnika, Varaždina, Ogulina, Bjelovara, Splita, Rijeke, Krapinskih Toplica, Osijeka, Slavonskog Broda te Londona, Velika Britanija, Ljubljane, Slovenija, Sarajeva, Bosna i Hercegovina i Beograda, Srbija i Crna Gora.





"Središnje pitanje tečaja "Mediji i zdravlje", koji se održava u Motovunu, je kako poboljšati odnos novinara i zdravstvenih djelatnika radi unapređenja vjerodostojnosti informacija o zdravlju. Mediji u posljednje vrijeme gotovo svakodnevno izvještavaju o liječničkim pogreškama, najčešće na temelju pritužbi bolesnika, pa liječnici smatraju da su ti napisi pristrani i na štetu cjelokupne liječničke struke. Zato predsjednik Povjerenstva za medicinsku etiku i deontologiju HLK Božidar Vrhovac predlaže dopunu Kodeksa HND-a koji bi novinare obvezao na veću odgovornost prema činjenicama. (H)" (Jutarnji list, 9. srpnja 2005.)

Niz stručnih predavanja liječnika, novinara, pravnika i sociologa dopunjen je radionicama Implementacija zakona u praksi, odnosno Izrada Protokola / smjernice za izbjegavanje dezinformacija u medijima koji prate zdravlje i predstavljanjem Rječnika preporučenih medicinskih izraza u novinarskom izvještavanju.

Tečaj Zdrave organizacije ili kako promicati zdravlje na radnome mjestu okupio je 37 sudionika iz Zagreba, Dubrovnika, Rijeke, Virovitice, Velike Gorice, Prigorja Brdovečkog, Splita, Varaždina i Slavenskog Broda te Ljubljane, Slovenija, Tuzle, Bosna i Hercegovina, Podgorice, Srbija i Crna Gora i Ženeve, Švicarska, a raspravljalo se o patogenezi i salutogenezi učinka profesionalnog rada na zdravlje, sindromu izgaranja, mobbingu, procjeni statusa invalida rada i drugim temama.

Na tečaju Zdravlje i zdravstvena politika raspravljalo se o izazovima decentralizacije i mogućnostima učenja od susjeda (iz Slovenije, Bosne i Hercegovine, Italije i Velike Britanije), a održan je i koordinacijski sastanak županijskih managerskih trojki.

Na radnome sastanku direktora Ljetne škole i pojedinih tečajeva raspravljalo se o dosjećima jedanaeste i smjernicama i zadacima dvanaeste Ljetne škole unapređenja zdravlja.

**Dvanaesta** motovunska Ljetna škola unapređenja zdravlja održana je **od 1. do 15. srpnja 2005.** godine, i okupila je kao i svake prethodne godine, između tristo i četiristo sudionika, uz dvadesetak vodećih svjetskih, europskih i hrvatskih predavača i voditelja. Započela je, pod nazivom Izazovi IV. faze europskog projekta zdravih gradova, radionicom Zdravo urbano planiranje, na kojoj je sudjelovalo jedanaest eksperata iz Vinkovaca, Pule, Krapine, Zagreba, Rijeke i Dubrovnika, a nastavljena radionicom Procjena utjecaja na zdravlje, o mogućnostima integriranja takve procjene u studije utjecaja na okoliš i o međuprofesionalnoj suradnji. Sudjelovalo je deset stručnjaka iz Pule, Zagreba, Vinkovaca, Rijeke i Dubrovnika. Radionica Zdravlje i zdravstvena politika

okupila je 28 sudionika iz Ploča, Osijeka, Krapine, Dubrovnika, Samobora, Buzeta, Pule i Zagreba, a bila je posvećena temi zdravog starenja i kvalitete života starijih osoba. Tijekom četverodnevno održana je i radionica Kazališta potlačenih, a na kraju su sačinjeni planovi modela intervencije.

Prvi put u Hrvatskoj održana je radionica naslovljena Procjene i upravljanje rizicima /u zdravstvenoj ekologiji i javnom zdravstvu/, u suorganizaciji Škole narodnog zdravlja "Andrija Štampar" i ENSP (Ecole Nationale de la Sante Publique) iz Rennesa, Francuska. O intrigantnoj je temi raspravljalo 33 sudionika iz Zagreba, Koprivnice, Rijeke, Dubrovnika, Pule, Osijeka, Vinkovaca, Šibenika i Virovitice, te iz Rennesa, Francuska.

mladih Labin, na kojoj su predstavljena tri projekta (izgradnja SKATE PARKA, obnova i renoviranje rudarskog tornja te preuređenje dječjeg parka), a odabran je projekt SKATE PARKA. Tečaj je održan u znaku gesla Alberta Camusa: "Ne idi ispred mene, ne mogu te slijediti, ne idi iza mene, ne mogu te voditi, samo idi pored mene i jednostavno mi budi prijatelj!".

Dvanaesta Ljetna škola unapređenja zdravlja u Motovunu završena je održavanjem tečaja Zdrave radne organizacije ili kako promicati zdravlje na radnome mjestu, s radionicom Liječnici i kvaliteta zdravstvene zaštite i okruglim stolom Medicinska greška – liječnička odgovornost?, sa 56 sudionika iz Krapinskih Toplica, Zagreba, Požege,



Više od šezdeset sudionika iz Zagreba, Osijeka, Rijeke, Siska, Dubrovnika, Umaga, Koprivnice, Splita, Rovinja, Slavenskog Broda, Lovrana te Beograda, Srbija i Crna Gora, okupio je tečaj Mediji i zdravlje, s temom Pogreške u medijima i zdravstvu. Tečaj je održan pod pokroviteljstvom tvrtki MSD, GSK GlaxoSmithKline, Pliva, Belupo, Janssen-Cilag i medijskim pokroviteljstvom specijaliziranog medicinskog dvomjesečnika Medix, a o novinarskim su pogreškama govorili liječnici, dok su liječničke obrazlagali novinari. O pravnim aspektima liječničkih pogrešaka govorili su, naravno, pravnici. Raspravljalo se i o greškama medicinskih sestara, komunikaciji grešaka, stresu i drugim temama.

U Labinu je održan osmi tečaj Škole demokracije – Vijeća mladih, s više od devedeset sudionika iz Zagreba, Rijeke, Labina, Obrovca, Slatine, Vinkovaca te norveških gradova Tau i Sandnes. Raspravljalo se o interkulturalnoj suradnji učenika labinskih srednjih škola s vršnjacima u Mađarskoj i Italiji, stanju i promjenama u našem školstvu, pripremi i radu mladih gradskih vijećnika, a održana je i sedma sjednica Gradskog vijeća

Dubrovnika, Rijeke, Kalinovice, Koprivnice, Prigorja Brdovečkog, Bjelovara, Gline, Karlovca te Sarajeva i Tuzle, Bosna i Hercegovina, Skopja, Makedonija, Celja, Slovenija, Beograda i Nikšića, Srbija i Crna Gora, Beča, Austrija, Raanana, Izrael i Rennesa, Francuska, odnosno tečaja Upravljanje kvalitetom u zdravstvenim službama, sa šest sekcija, koji se bavio izazovima u upravljanju, prikupljanjem, praćenjem i analizom podataka u zdravstvu, informatičkim sustavom, kvalitetom u kliničkom radu, akreditacijama te tranzicijom, zdravstvenim reformama i znanosti. Više od šezdeset sudionika pristiglo je iz Našica, Duge Rese, Zagreba, Požege, Krapinskih Toplica, Dubrovnika, Pakraca, Pule, Pazina, Koprivnice, Slavenskog Broda, Bjelovara te Sarajeva, Bosna i Hercegovina, Beograda i Nikšića, Srbija i Crna Gora, Rennesa, Francuska, Este i Padove, Italija i Raanana, Izrael.

**Trinaesta** Ljetna škola unapređenja zdravlja održat će se u Motovunu, **od 2. do 16. srpnja 2006.** godine.

**Duško Popović,**  
popovicdj@yahoo.com